

Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Alanında Temel Yetkinliklerinin Değerlendirilmesi*

Evaluation on The Basic Competencies of Communication of The Health College Students

Nurgül GÜNGÖR TAVŞANLI** Gülşah GÜROL ARSLAN***, Ayten TAŞPINAR****

İletişim/Correspondence: Nurgül GÜNGÖR TAVŞANLI Adres/Adress: Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, 45020, Manisa
Tel: (0236) 3391318-36 Faks: (0236) 2320058 E-mail: nurgul.gungor@hotmail.com

ÖZ

Amaç: Araştırma Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik ve Ebelik öğrencilerinin iletişim alanında temel yetkinliklerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören, araştırmaya katılmayı kabul 275 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında sosyodemografik özellikler soru formu ve Çevik (2007) tarafından geliştirilmiş olan İletişim Barometresi kullanılmıştır. Değerlendirmede sayı, yüzde dağılımları ve ki-kare testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalamasının 20.58 ± 1.52 , %93.1'inin kadın, %61.5'inin hemşirelik bölümü ve çoğunluğunun (%40.0) birinci sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. İletişim barometresinin tüm alt alanlarından öğrencilerin %80'inin den fazlasının 6 ve üzeri puan aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin iletişim barometresi alt alanlarından aldıkları puan en düşük "kabul" alt alanından (7.18 ± 1.82) ve en yüksek "dinleme" alt alanından (8.47 ± 1.67) olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin İletişim Barometresi alt alan puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin iletişim temel yetkinliklerinin güçlü olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, ebelik öğrencisi, iletişim yetkinliği.

ABSTRACT

Aim: This Research has been performed to evaluation on the basic competencies of communication of Celal Bayar University Medical School of Nursing and Midwifery students.

Method: Sample of survey composed from 275 students of Medical School who have been agreed to participate into the research. Questionnaire for sociodemographic characteristics and Communications barometer which was developed by Çevik (2007) was used for collecting of data. Number, the percentage distribution and chi-square analysis was used in the evaluating of the data.

Results: It is determined that, the mean age of the students is 20.58 ± 1.52 , 93.1% of them are women, 61.5% of them are in the nursing department and the majority of the students is (40.0%) first grader. It's determined that more than 80 % of the students scored 6 and over 6 in any sub-range of communication barometer. It's determined that, lowest score (7.18 ± 1.82) is on "acceptance"; and the highest score (8.47 ± 1.67) is on "listening".

Conclusion: The results obtained that students' average of sub-group score of communication barometer is high; according to this, it's determined that their basic competencies of communication is forceful.

Key Words: Nursing students, midwifery students, communication competence.

*VI. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi'nde (Uluslararası Katılımlı) poster bildiri olarak sunulmuştur (Kapadokya / Nevşehir, 22-25 Ekim 2008). ** Yrd. Doç. Dr. Celal Bayar Üniversitesi Manisa Sağlık Yüksekokulu *** Yrd. Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi. **** Yrd., Doç., Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu

Yazının gönderilme tarihi: 09.06.2010
Yazının basım için kabul tarihi: 14.09.2011

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insanın temel gereksinimlerinden biri başkaları ile birlikte olmaktır. İnsan ilişkileri içinde var olabildiğinden farkında olarak ya da olmayarak belirli bir sosyal çevre içinde yer alan bireyler ile sürekli iletişim ve etkileşim halindedir (Cüceloğlu 1998).

Etkili iletişim becerileri, her türlü insan ilişkisinde ve her türlü meslek alanında ilişkileri kolaylaştırıcı olabilmektedir. Özellikle insanlarla daha fazla bir arada olunması gereken meslek alanlarında (örn. psikiyatrist, psikolog, hekim, hemşire, öğretmen ya da satış elemanı) çalışanların iletişim becerilerinin daha güçlü olması gerekmektedir. Egan (1994)'a göre, bütün davranışlar aslında bir mesaj içermektedir. İletişim, farklı birimler arasında olduğunda farklı tanımlanmaktadır. Örneğin kişinin kendisiyle olan iletişim, kitle iletişim araçlarıyla kurulan ilişki, uluslar arası ilişki gibi farklı iletişim biçimleri bulunmaktadır. Kişiler arası iletişimin farklı tanımları yapılmıştır. En basit tanım; kişiler arası iletişim en az iki kişi arasında anlama ve paylaşma süreci olarak tanımlanmaktadır (Pearson ve Nelson 1994). Daha ayrıntılı bir tanım da Verdenner (1999) kişilerarası iletişimi; iletişim kuran kişiler, mesaj(lar), bağlam, kanallar ve geribildirim içeren bir süreç olarak ele almaktadır. Her kişilerarası ilişki her zaman etkili olmayabilmektedir. İletişim becerileri, sözel olan ve olmayan mesajlara duyarlılık, etkili olarak dinleme ve etkili olarak tepki verme biçiminde özetlenebilmektedir (Egan 1994). İletişim becerilerinin pek çok çalışmada öğrenilebilir ve öğretilerilebilir olduğu belirtilmektedir (Buckman 2001; Egan 1994). İletişim becerilerinin ne tür beceriler içerdiğine ilişkin görüşler farklılıklar gösterebilmektedir. Bunlardan birisinde iletişim becerilerinin sözel, sese dayalı, bedensel, dokunsal, hareket içeren mesajları ve bu mesajların çeşitli karışımlarını içerdiği (Nelson-Jones 1995) belirtilmektedir.

Hemşirelik ve ebelik bir yardım mesleğidir. Yardım etmede kapsam, karşılıklı güvene dayalı bir iletişim ve etkileşim içinde hizmet verilen bireyi tanımak, bakım

gereksinimlerini tanımlamak ve sonuçta sorunları ile daha etkin baş edebilir, gereksinimlerini karşılayabilir hale gelmesini sağlamaktır (Smitherman 1981). Yapılan çalışmalar, hemşirelerin ve ebelerin etkili kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerisi geliştirmesinin hastalar üzerinde olumlu etkiler (hizmetten memnuniyetin artması, hastalık ve tedaviye uyum, iyileşmeye motivasyonun artması) yarattığını göstermektedir (Daniels, Denny ve Andrews 1988; Evans, With, Alligood ve O'Neil 1998).

Bu araştırma, sağlıkla ilgili hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin temel mesleki kavramlarından biri olan insan kavramı içindeki hastası, meslektaşı, diğer ekip üyeleri ve kendisi ile olan iletişim yetkinliklerini tanımlamak ve incelemek amacıyla planlanarak yürütülmüştür.

YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki bu çalışma C.B.Ü. Sağlık Yüksekokulunda 2007-2008 öğretim yılında hemşirelik ve ebelik bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Belirlenen bu dönemde Yüksekokulda tüm sınıflarda toplam 456 öğrenci öğrenim görmektedir. Öğrencilerin tamamının çalışmaya alınması planlanmış ancak, veri toplama sırasında okula gelmeyen ve çalışmaya katılmaya isteksizlik gösteren öğrenciler araştırmaya dahil edilmeyerek toplam 275 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür (katılım oranı %60.3'tür). Veriler, öğrencilerin yaşını, cinsiyetini, bölümünü, sınıfını, en uzun süre yaşadığı yeri, aile tipini, ailenin gelir durumunu algılayışlarını, şuan ikamet yerini, anne ve babanın eğitim durumunu, arkadaş edinmekte ve karşı cinsle iletişim kurmakta güçlük çekme durumunu ve hangi grupla daha rahat iletişim kurabilme durumlarını içeren soru formu ve Çevik (2007) tarafından geliştirilmiş olan "İletişim Barometresi" kullanılarak toplanmıştır. Barometrede diyalog, paylaşım, kabul, dinleme, dinletebilme, empati, güven ortamı, geri bildirim netlik, sınırlar ve konuşmalar olmak üzere on altı alan vardır. Ölçekte yer alan altı alanların her biri iletişimin temel yetkinliklerini gösterir. Değerlendirme puanlaması 1-10 arasındadır. "1" en düşük değer "10" en yüksek değerdir.

Bu ölçekle kişi değerlendirmeyi farklı biçimlerde yapabilir.

- Genel iletişim yetkinliklerini değerlendirebilir.
- Yaşanan bir olay ile ilgili iletişim yetkinliklerini değerlendirebilir.
- Aileden veya yakın arkadaşlarından kişiye yönelik değerlendirmeler yapılabilir ve kendi değerlendirmeleri ile karşılaştırabilir.
- Farklı alanlarda hedef çalışmaya göre (örneğin hasta - hemşire/ebe iletişiminin etkinliğini değerlendirmek üzere hem hemşirenin/ebenin kendini hem de hastasının hemşiresini/ebesini değerlendirmesi sağlanıp değerlendirmeler karşılaştırılarak iletişimin etkinliği değerlendirilebilir).
- Farklı zamanlarda değerlendirme yapıp zamansal karşılaştırma yapabilir.

Bu ölçekteki değerlendirme biçimi kişinin kendine karşı açık ve dürüst davranmasını destekleyen bir alt hedefi de vardır. Yetkinlikleri kişi kendi kullanım becerisi üzerinden değerlendirir. Beş ve 5'in altı değerlendirmeler kişinin iletişimde geliştirmeye ihtiyaç duyduğu yönleri gösterir. Beşin üstü değerlendirmeler kişinin iletişimde güçlü yönlerini gösterir. Yaşadığımız atmosferin bir ağırlığı vardır ve üzerimize bir baskı uygular. Üzerimizdeki bu basınç hava koşullarına göre değişiklik gösterir. Bu değişikliği barometre ile ölçeriz. Bireyin iletişim yetkinlikleri de havadaki basınç değişimleri gibidir. Yetkinliklerimizin seviyesi iletişimin kalitesini dolayısıyla ilişkilerimizi, başarılarımızı, sosyal çevremizi, bireysel kazanımlarımızı kısacası hayatımızı etkiler. İletişim barometresi, Danışman Psikolog ve Eğitim Uzmanı Aylin Çevik tarafından Haziran 2007 tarihinden bu yana üzerinde çalıştığı bir ölçektir. Bu ölçek normal bildiğimiz testler dışında bireysel değerlendirmeye dayalı, tekrarlanabilir ve temelde kişinin geliştirmeye yönelik yetkinliklerini ortaya çıkaran bir ölçektir.

Çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere "İletişim Barometresi Ölçeği" ve sosyodemografik özel-

liklerin yer aldığı "Soru Formu" dağıtılırken, anketin uygulanmasından önce verilen yönergeyle birlikte sözel açıklama yapılarak onamları alınmıştır. Öğrenciler isim belirtmeden formları doldurmuşlardır. Uygulama yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

Ölçeğin çalışmadaki güvenilirlik kat sayısı 0.60'tır. Cronbach alfa değerleri iletişim barometresi alt alanları için sırasıyla diyalog 0.68, paylaşım 0.63, kabul 0.54, dinleme 0.53, dinletebilme 0.71, empati 0.55, güven ortamı 0.66, geri bildirim 0.73, netlik 0.73, sınırlar-konuşma 0.60'tır. Verileri değerlendirmede sayı, yüzde dağılımları ve ki-kare analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalamasının 20.58 ± 1.52 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %61,5'inin hemşirelik, %38,5'inin ebelik bölümünde, %40'ının birinci, %19.6'sının ikinci, %20.7'sinin üçüncü ve %19.6'sının son sınıfta okuduğu ve sadece 19 (%6.9)'unun erkek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin %89.5'i çekirdek ailede yaşadığını, %74.2'i ailesinin gelirini giderine denk algıladığını, %46.5'i en uzun süre ilçe/il merkezinde yaşadığını ve %44'ü yurtta ikamet ettiğini, %14.5'i ailesiyle birlikte kaldığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin %78.5'i arkadaş edinmede güçlük çekmediğini ve %24'ü kendi yaşlıları ile rahat iletişim kurabildiğini, %65.1'i tüm yaş grupları ile rahat iletişim kurabildiğini, %57.5'i karşı cinsle rahat iletişim kurabilmeye güçlük çekmediğini ifade etmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin çoğunluğunun (%80'inden fazlasının) iletişim barometresinin tüm alt alanlarından 6 ve üzeri puan alan grupta yer aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin iletişim barometresi alt alanlarından aldıkları puanlar incelendiğinde, en düşük kabul alt alanından 7.18 ± 1.82 puan ve en yüksek dinleme alt alanından 8.47 ± 1.67 puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilere Ait Tanıtıcı Özellikler

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	%
Bölüm		
Hemşirelik	106	61.5
Ebelik	169	38.5
Yaş		
17-20	143	52.0
21-24	130	47.3
25 ve üzeri	2	7.0
Sınıf		
1. sınıf	110	40.0
2. sınıf	54	19.6
3. sınıf	57	20.7
4. sınıf	54	19.6
Aile tipi		
Çekirdek aile	246	89.5
Geniş aile	24	8.7
Parçalanmış aile	5	1.8
Gelir durumu		
Gelir giderden az	55	20.0
Gelir gidere denk	204	74.2
Gelir giderden fazla	16	5.8
En uzun yaşadığı yer		
Köy/kasaba	52	18.9
İlçe	95	34.6
İl	128	46.5
İkamet ettiği yer		
Yurtta kalıyor	121	44.0
Ailesiyle birlikte kalıyor	40	14.5
Yalnız/arkadaşlarıyla/yakını yanında kalıyor	114	41.5
Anne eğitim		
Okur-yazar değil	29	10.6
Okur-yazar	19	6.9
İlkokul mezunu	148	54.0
Ortaokul mezunu	34	12.3
Lise mezunu	39	14.2
Üniversite mezunu	6	2.0
Arkadaş edinmekte güçlük çekme durumu		
Çekiyorum	16	5.8
Çekmiyorum	216	78.5
Kısmen güçlük çekiyorum	43	15.6
Rahat iletişim kurabildiği grup		
Kendinden büyükler	24	8.7
Kendinden küçükler	6	2.2
Kendi yaşlıları	66	24.0
Hepsiyle	179	65.1
Karşı cinsle iletişim kurabilmede güçlük çekme durumu		
Çekiyorum	27	9.8
Çekmiyorum	158	57.5
Kısmen güçlük çekiyorum	90	32.7
Toplam	275	100.0

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile iletişim barometresi alt alanları arasındaki ilişki incelendiğinde; hemşirelik öğrencilerinin netlik alt alanının; tüm öğrencilerin sınıfları büyüdükçe ve yaşları arttıkça sınır ve konuşma alt alanlarının; kız öğrencilerin erkeklerle göre diyalog ve netlik alt alanlarının; gelirlerini giderlerine göre denk/fazla algılayanların paylaşma alt alanının; çekirdek ailede yaşayanların geri bildirim alt alanının; şuan ailesiyle birlikte kalanların dinleme, güven ortamı ve geri bildirim alt alanlarının; annenin eğitim düzeyi arttıkça geri bildirim, netlik, sınır-konuşmalar alt alanlarının; yaşamlarında en uzun süre ilde yaşayanların diyalog ve dinletebilme alt alanlarının puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$), (Tablo 3).

Öğrencilere göre büyük çoğunluğunun arkadaş edinmekte güçlük çekmediği ve arkadaş edinmekte kısmen güçlük çektiğini / güçlük çektiğini belirten öğrencilerin diyalog, kabul, dinletebilme, netlik ve sınırlar-konuşma alt alanlarından 5 ve altı puan aldıkları saptanmıştır. Arkadaş edinmekte güçlük çekmediğini belirten öğrencilerin yukarıdaki alt alanlardan 6 ve üzeri puan aldıkları, bunun da istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$), (Tablo 4).

Tüm yaş gruplarıyla iyi iletişim kurabildiğini düşünen (kendine 6 ve üzeri puan veren) öğrencilerin diyalog, dinletebilme, güven ortamı alt alanları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$), (Tablo 6). Hemşirelik ve ebelik meslekleri tüm yaş gruplarına hizmet vermektedir bu nedenle de tüm yaş gruplarıyla teröpatik iletişim kurarken güven ortamı, monolog değil diyalog şeklinde konuşma ve dinleme olması gereken iletişim teknikleridir. Öğrencilerinin bu özelliklere sahip olması mesleki başarıları açısından önem taşımaktadır.

TARTIŞMA

Çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun iletişim barometresinin tüm alt alanlarından 6 ve üzerinde puan aldıkları saptanmıştır (Tablo 2). Farklı bir ölçek kullanılmasına karşın; Tutuk ve Doğan (2002)'in

Tablo 2. Öğrencilerin İletişim Barometresi Alt Alanlarından Aldıkları Puanların Dağılımı (n=275)

İletişim Barometresi Alt Alanları	5 puan ve altı		6 puan ve üzeri		Ort ± SS
	n	%	n	%	
Diyalog	34	12.4	241	87.6	7.48±1.75
Paylaşım	26	9.5	249	90.5	7.95±1.79
Kabul	54	19.6	221	80.4	7.18±1.82
Dinleme	19	6.9	256	93.1	8.47±1.67
Dinletebilme	37	13.5	238	86.5	7.83±1.77
Empati	25	9.1	250	90.9	8.21±1.65
Güven ortamı	16	5.8	259	94.2	8.27±1.51
Geri bildirim	21	7.6	254	92.4	7.84±1.58
Netlik	29	10.5	246	89.5	7.86±1.67
Sınırlar ve konuşma	36	13.1	239	86.9	7.67±1.78

çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin iletişim ölçek puan ortalamasının 73.75 olduğu ve değerlendirmede öğrencilerin iletişim becerilerini ortanın üzerinde algıladıkları belirtilmiştir. Çalışmamızda iletişim barometresinin alt alanları 1-10 puan arasında, öğrencinin kendi kendine puan vermesi ile değerlendirilmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğunun kendisine, iletişim barometresinin tüm alt alanlarından 6 ve üzerinde puan vermesinden dolayı, iletişim yetkinliklerinin orta ve üzeri düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda her iki çalışmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği düşünülmektedir.

Öğrencilerin sınıflara göre iletişim barometresi puanları incelendiğinde 1. sınıftaki öğrencilerin diğer sınıflardaki öğrencilerden iletişim barometresi sınır ve konuşma alt alanı puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Tutuk ve Doğan (2002)'in çalışmasında öğrencilerin %37,2'sinin günlük yaşantılarında diğer kişilerle olan ilişkilerinde güçlük yaşadıkları saptanmıştır. Her iki çalışmada da, birinci sınıf öğrencilerinin iletişim kurmada daha az sorun yaşadıklarını ifade etmeleri benzerdir. Yaş ilerledikçe yeni insanlarla tanışma ve iletişime geçmede güven duygusu ile bağlantılı olarak zorlanmalar yaşanabilmektedir. Genç yaşlarda cesaret duygusunun daha fazla olmasından dolayı daha rahat tanımadığımız kişilerle

iletişime girilebilmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı 1. sınıf öğrencilerinin iletişim kurmakta daha az zorlandıkları düşünülmektedir. Kutlu, Balcı ve Yılmaz (2004)'in çalışmasında, 10 haftalık iletişim dersinin sonunda iletişim dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında da anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadaki öğrenciler okulun ilk yılı iletişim dersi almaktadırlar ve iletişim kurdukları gruplara göre iletişim barometresi alt alanlarından diyalog, dinletebilme, güven ortamı alanları arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 6). Her iki çalışma, iletişim becerisi eğitimi alan öğrencilerin iletişim düzeyleri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Çalışmada hemşirelik bölümü öğrencileri ile ebellek bölümü öğrencilerinin netlik alt alanı puanları arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Netlik alt alanı; iletişime geçtiğimiz kişiye anlaşılır ve açık mesajlar vermeyi içermektedir. Hemşirelik öğrencileri (n=146), ebellek (n=100) öğrencilerine göre daha net olduklarını düşünmüş ve dolayısıyla hemşirelik öğrencileri kendilerine netlik alt alanı için 6 ve üzeri puan vermiştir. Dilekmen, Başçı ve Bektaş (2009)'ın çalışmasında üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinde bölümler arasında anlamlı fark bulunmuştur. İki çalışmada da iletişim becerileri açısından bölümler arası farklılık olması benzerlik göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri ile İletişim Barometresi Alt Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sosyodemografik Özellikler	İletişim Barometresi Alt Alanları		Toplam	Ki-Kare
	Netlik			
Bölüm	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Hemşirelik	23(13.6)	146(86.4)	169(100.0)	4.36*
Ebelik	6(5.7)	100(94.3)	106(100.0)	
Sınıf	Sınır ve Konuşmalar			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
1.sınıf	21(19.1)	89(80.9)	110(100.0)	9.85*
2.sınıf	9(16.7)	45(83.3)	54(100.0)	
3.sınıf	3(5.3)	54(94.7)	57(100.0)	
4.sınıf	3(5.6)	51(94.4)	54(100.0)	
Yaş	Sınır ve Konuşmalar			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
17-20 yaş	26(18.2)	117(81.8)	143(100.0)	6.78**
21 yaş üzeri	10(7.6)	122(92.4)	132(100.0)	
Cinsiyet	Diyalog			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Kadın	29(11.3)	227(88.7)	256(100.0)	3.66*
Erkek	5(26.3)	14(73.7)	19(100.0)	
Cinsiyet	Netlik			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Kadın	22(8.6)	234(91.4)	256(100.0)	14.96**
Erkek	7(36.8)	12(63.2)	191(100.0)	
Gelir durumu	Paylaşma			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Gelir giderden kötü	9(16.4)	46(83.6)	55(100.0)	3.83*
Gelir gidere denk/fazla	17(7.7)	203(92.3)	220(100.0)	
Aile tipi	Geri Bildirim			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Çekirdek	16(6.5)	230(93.5)	246(100.0)	8.67**
Geniş aile	3(12.5)	21(87.5)	24(100.0)	
Parçalanmış aile	2(40.0)	3(60.0)	5(100.0)	
Şu an ikamet yeri	Dinletebilme			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Yurtta kalıyor	11(9.1)	110(90.9)	121(100.0)	10.08**
Ailesiyle birlikte kalıyor	2(5.0)	38(95.0)	40(100.0)	
Yalnız/arkadaşlarıyla/yakını yanında kalıyor	24(21.1)	90(78.9)	114(100.0)	

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri ile İletişim Barometresi Alt Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (devamı)

Sosyodemografik Özellikler	İletişim Barometresi Alt Alanları		Toplam	Ki-Kare
Şuan ikamet yeri	Güven Ortamı			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Yurtta kalıyor	5(4.1)	116(95.9)	121(100.0)	6.15*
Ailesiyle birlikte kalıyor	-	40(100.0)	40(100.0)	
Yalnız/arkadaşlarıyla/yakını yanında kalıyor	11(9.6)	103(90.4)	114(100.0)	
Şuan ikamet yeri	Geri Bildirim			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Yurtta kalıyor	5(4.1)	116(95.9)	121(100.0)	8.53**
Ailesiyle birlikte kalıyor	1(2.5)	39(97.5)	40(100.0)	
Yalnız/arkadaşlarıyla/yakını yanında kalıyor	15(13.2)	99(86.8)	114(100.0)	
Annenin eğitim durumu	Geri Bildirim			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Okur-yazar değil	7(24.1)	22(75.9)	29(100.0)	13.45**
Okur-yazar/ilk/ortaokul mezunu	13(6.5)	188(93.5)	201(100.0)	
Lise/ Yüksekokul mezunu	1(2.2)	44(97.8)	45(100.0)	
Annenin eğitim durumu	Netlik			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Okur-yazar değil	7(24.1)	22(75.9)	29(100.0)	6.65*
Okur-yazar/ilk/ortaokul mezunu	19(9.5)	182(90.5)	201(100.0)	
Lise/Yüksekokul mezunu	3(6.7)	42(93.3)	45(100.0)	
Annenin eğitim durumu	Sınır ve Konuşmalar			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Okur-yazar değil	10(34.5)	19(65.5)	29(100.0)	13.77**
Okur-yazar/ilk/ortaokul mezunu	23(11.4)	178(88.6)	201(100.0)	
Lise/ Yüksekokul mezunu	3(6.7)	42(93.3)	45(100.0)	
En Uzun yaşanılan yer	Diyalog			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Köy/kasaba	12(23.1)	40(76.9)	52(100.0)	6.85*
İlçe	10(10.5)	85(89.5)	223(100.0)	
İl	12(9.4)	116(90.6)	128(100.0)	
En Uzun yaşanılan yer	Dinletme			
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan		
Köy/kasaba	13(25.0)	39(75.0)	52(100.0)	7.83*
İlçe	12(12.6)	83(87.4)	223(100.0)	
İl	12(9.4)	116(90.6)	128(100.0)	

* p<0.05 ;** p<0.01

Tablo 4. Öğrencilerin Arkadaş Edinmekte Güçlük Çekme Durumu ile İletişim Barometresi Alt Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Arkadaş edinmekte güçlük çekme durumu	Diyalog		Kabul		Dinletilme		Netlik		Sınırlar Konuşma	
	5 ve altı Puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan
Güçlük çekiyor	4 (25.0)	12 (75.0)	6 (37.5)	10 (62.5)	5 (31.3)	11 (68.8)	3 (18.8)	13 (81.3)	6 (37.5)	10 (62.5)
Kisimen güçlük çekiyor	16 (37.2)	27 (62.8)	14 (32.6)	29 (67.4)	8 (18.6)	35 (81.4)	10 (23.3)	33 (76.7)	7 (16.3)	36 (83.7)
Güçlük çekmiyor	14 (6.5)	202 (93.5)	34 (15.7)	182 (84.3)	24 (11.1)	192 (88.9)	16 (7.4)	200 (92.6)	23 (10.6)	193 (89.4)
Ki-Kare	33.75***		9.86***		6.35*		10.76**		9.89***	

* p≤0.05 , ** p≤0.01

Tablo 5. Öğrencilerin Karşı Cinsle İletişim Kurabilmeye Güçlük Çekme Durumu ile İletişim Barometresi Alt Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Karşı cinsle iletişim kurabilmeye güçlük çekme durumu	Diyalog		Paylaşma		Kabul		Dinletilme		Geri Bildirim		Netlik		Sınırlar Konuşma	
	5 ve altı Puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı Puan	6 ve üzeri Puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan
Güçlük çekiyor	13 (48.1)	14 (51.9)	6 (22.2)	21 (77.8)	8 (29.6)	19 (70.4)	10 (37.0)	17 (63.0)	10 (37.0)	17 (63.0)	7 (25.9)	20 (74.1)	8 (29.6)	19 (70.4)
Kisimen güçlük çekiyor	17 (18.9)	73 (81.1)	12 (13.3)	78 (86.7)	23 (25.6)	67 (74.4)	16 (17.8)	74 (82.2)	16 (17.8)	74 (82.2)	13 (14.4)	77 (85.6)	12 (13.3)	78 (86.7)
Güçlük çekmiyor	4 (2.5)	154 (97.5)	8 (5.1)	150 (94.9)	23 (14.6)	135 (85.4)	11 (7.0)	147 (93.0)	11 (7.0)	147 (93.0)	9 (5.7)	149 (94.3)	16 (10.1)	142 (89.9)
Ki-Kare	49.54***		9.50**		6.29*		20.06**		20.06**		12.16**		7.71*	

*p≤0.05 , ** p≤0.01

Tablo 6. Öğrencilerin Daha İyi İletişim Kurabildikleri Grup ile İletişim Barometresi Alt Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Daha iyi iletişim kurulan grup	Diyalog		Dinletebilme		Güven Ortamı	
	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan	5 ve altı puan	6 ve üzeri puan
Kendinden büyük/küçük	5(16.7)	25(83.3)	2(6.7)	28(93.3)	4(13.3)	26(86.7)
Yaşlılarıyla	15(22.7)	51(77.3)	17(25.8)	49(74.2)	6(9.1)	60(90.9)
Tüm yaş gruplarıyla	14(7.8)	165(92.2)	18(10.1)	161(89.9)	6(3.4)	173(96.6)
Ki-Kare	10.46**		11.54**		6.36*	

* p<0.05 ;** p<0.01

Çalışmada öğrencilerin sahip oldukları özelliklerden; yaş, cinsiyet, aile tipi, arkadaş edinmekte güçlük çekme ve karşı cinsle rahat iletişim kurabilme özelliklerinin iletişim alt alan puanlarını etkilediği saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda (Bozkurt 2008; Hamamcı ve Duy 2008; Korkut 2005; Toy 2007; Tutuk ve Doğan 2002) öğrencilerin iletişim becerilerini okulda eğitim aldıkları alanın ve cinsiyetlerinin etkilediği, ayrıca iletişim becerileri üzerinde kişilik özelliklerinin de etkisinin olduğu belirlenmiştir. İletişim konusunda verilen eğitimlerin, öğrenciler üzerine etkilerini araştırmaya yönelik çalışmalar, bu eğitimlerin iletişim becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymuştur (Korkut 2005; Toy 2007).

Her meslek için önemli olan iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik dersler, ders içi veya ders dışı etkinlikler oluşturulur ya da bu yöndeki çalışmalar daha etkili hale getirilirse, öğrencilerin iletişim becerileri üzerinde olumlu etkiler yaratılabileceği ve böylece öğrencilerin mesleki yaşama daha donanımlı bir şekilde hazırlanabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin İletişim Barometresi alt alan puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır, iletişim temel yetkinliklerinin güçlü olduğu sonucuna varılmıştır.

Sağlık bakım profesyonellerinin mesleki sorumluluğu; bireyi tanımak, bakım gereksinimlerini belirlemek, bu gereksinimleri karşılayacak girişimlere karar vermek,

girişimleri uygulamak ve sonuçta bireyin gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığını değerlendirmektir. Sağlık bakım profesyonelleri bu süreç içinde iletişim tekniklerini kullanmaktadır. Sağlık bakım profesyonelleri ile hasta arasındaki iletişim hasta yararına olan teröpatik iletişimdir. Teröpatik iletişimde hastanın düşüncelerine, duygularına ve deneyimlerine odaklanılır. Hasta yararına iletişim kurabilmek için sağlık bakım profesyonellerinin kendilerini iyi tanımaları gerekmekte ve iletişim yetkinliklerini bilmeleri gerekmektedir (Küçük 2011). Geleceğin sağlık bakım profesyonellerinin hem meslektaşları ve diğer sağlık profesyonelleri ile hem de hasta ya da hasta yakınları ile arasındaki iletişiminde başarılı olabilmesi için önce sahip olduğu iletişim yetkinliklerini bilmesi gerekmektedir. İletişim yetkinleri öğrenilebilir ve kazanılabilir özellikte yetkinliklerdir. Sağlık bakım profesyoneli olacak öğrenciler, iletişim yetkinliklerini iletişim barometresi ile kendi kendilerine değerlendirip kendilerini yetersiz gördükleri iletişim alanlarında geliştirebileceklerdir.

KAYNAKLAR

- Bozkurt, E. (2008). Bireylerin iletişim sorunları ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/medergi/16.htm> (10.09.2008).
- Buckman, R. (2001). Communication skills in palliative care. *Neurologic Clinics*, 19(4): 989-1004.
- Cüceloğlu, D. (1998). *Yeniden İnsan İnsana*. 17. basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 93-133.
- Çevik, A. (2007). İletişim Barometresi, <http://www.ickin.com/> (10.03.2008).

- Daniels, T. G., Denny, A., Andrews, D. (1988). Using microcounselling to teach RN nursing students skills of therapeutic communication. *Journal of Nursing Education*, 27(6): 246-52.
- Dilekmen M., Başcı Z., Bektaş F. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri, http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TPRJ%2CTTAR%2CTTIP%2CTMUH%2CTSOS&ano=89756_b3ea34df5b88f44aaa4f67a57f3d92c8 (02.09.2009).
- Egan, G. (1994). Psikolojik Danışmaya Giriş: Kisilerarası İlişkiler Kurmada ve Kişisel Yardım Hizmetini Vermede Sistemik Bir Model. Çeviren: F. Akkoyun, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 16-18.
- Evans, G. W., With, D. L., Allgood, M. R., O'Neil, M. (1998). Empathy: A study of two types. *Issues of Mental Health Nursing*, 19(5): 453-461.
- Hamamcı Z., Duy B. (2008). İletişim becerisi eğitimi programının polis okulu öğrencilerinin iletişim becerileri, iletişim çatışmalarına girme eğilimleri ve benlik saygıları üzerindeki etkisi, <http://www.gapmyo.edu.tr/dergi4/makale5.pdf> (10.09.2008).
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28: 143-149.
- Kutlu M., Balcı S., Yılmaz M. (2004). İletişim beceri eğitiminin öğrencilerin kendini ayarlama ve iyimserlik düzeylerine etkisi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, Malatya, 1-8, <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/467.pdf>. (10.09.2008).
- Küçük, L. (2011). İletişim ve terapötik iletişim. Ay Akça, F. (Ed.). *Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler*. 3. basım, Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti., İstanbul, ISBN: 978-975-420-788-0, 72-77.
- Nelson-Jones, R. (1995). Davranışçı Kuram: Pavlov, Watson ve Skinner Akkoyun, F. (Ed.). *Danışma Psikolojisi Kuramları*, 72TDFO Ltd. Şti., Ankara, 105-123.
- Pearson, J. C., Nelson, P. E. (1994). *Understanding & Sharing: An Introduction to Speech Communication*. Madison: Brown & Benchmark Publishers, 24-42.
- Smitherman, C. (1981). *Nursing action for health promotion*. F A Davis Company, Philadelphia, 63-91.
- Toy, S. (2007). Mühendislik ve hukuk fakülteleri öğrencilerinin iletişim becerileri açısından karşılaştırılması ve iletişim becerileriyle bazı değişkenler arasındaki ilişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.
- Tutuk, A. A. D., Doğan, S. (2002). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerisi ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6(2): 36- 41.
- Verdener, R. F. (1999). *Communicate*. 9. basım. Wadsworth Publishing Company, 1-34.